

Un sol cor i un sol esperit

«CLARET» una pel·lícula que fa dialogar el P. Claret amb el món d'avui

CARLOS SÁNCHEZ MIRANDA

*membre del govern general dels Claretians,
i ex-director del Centre d'Espiritualitat Claretiana de Vic.*

El 24 de setembre es va estrenar a Barcelona, la pel·lícula «Claret», obra de la productora Contracorriente i dirigida per Pablo Moreno. Un encàrrec de la Congregació Claretiana amb motiu del 150è aniversari de la mort de Sant Antoni M. Claret (24 d'octubre de 1870). L'estrena s'ha endarrerit un any a causa de la pandèmia.

El mateix director i productora havien realitzat la pel·lícula «Un Dios prohibido», sobre els 51 màrtirs claretians de Barbastre. Per tant ja havien entrat en contacte amb la tradició claretiana. I han produït pel·lícules sobre altres sants com Pedro Poveda o Soledad Torres Acosta.

La meva participació en la producció de la pel·lícula va ser la d'assessor històric del guió. Ha estat un plaer compartir el treball, durant gairebé tres mesos, amb el director i guionista, Pablo Moreno. He de dir que he pogut treballar amb ell en profunda harmonia i llibertat per expressar les meves opinions, no sempre coincidint amb les seves, atès que ell és director de cinema i jo historiador. Més enllà d'això, ens ha unit la passió pel personatge.

Per valorar i entendre millor la pel·lícula cal tenir en compte alguns aspectes, que indico a continuació.

No és un documental, és una pel·lícula.

No es tracta d'un documental sobre la vida polièdrica del pare Claret ni d'un intent de portar a la pantalla les seves biografies tal com les coneixem. Això hauria requerit, més que una pel·lícula, una sèrie de capítols o episodis. És una pel·lícula, és a dir, una interpretació artística de la biografia i l'espiritualitat missionera del personatge. El director, Pablo Moreno, autor de moltes altres pel·lícules, vol presentar al públic d'avui un Claret històricament cert, però sense recollir tot el que es podria dir sobre el personatge, sinó només el que era útil per al públic d'avui. Per tant, tots els fets més significatius de la vida de Claret es presenten en un moment o altre, directament o tot just insinuats, amb les exigències del llenguatge cinematogràfic. Però el director s'ha centrat sobretot en dos períodes de la vida de Claret: quan va ser arquebisbe de Santiago de

Cuba, i quan més tard va ser confessor de la reina Isabel II a Madrid: l'entorn, les dificultats i els problemes, la seva coherència evangèlica i missionera en aquests contextos, etc.

El pressupost limitat ha fet que les escenes no sempre s'hagin rodat en els paisatges o llocs originals, encara que de vegades pugui semblar-ho. Tampoc s'ha pogut canviar d'actor per a cada etapa de la vida de Claret, tot i que s'ha intentat amb maquillatge expressar el pas del temps.

Hi ha personatges o escenes que són simbòliques.

La pel·lícula compta amb una sèrie de llicències que li permeten presentar escenaris diferents dels reals (com la fundació de la Congregació, la mort de Claret, etc.) i personatges simbòlics que mostren en poc temps un missatge molt dens, com el de la Mare de Déu, que de diferents maneres està present en la vida de Claret, sobretot en la seva mort.

Un altre personatge simbòlic, en el període cubà, és l'esclau Lucas, que representa el tràgic món de l'esclavitud a l'illa. Claret va intentar dignificar els esclaus tant com va poder, donades les lleis que li impediien declarar-se radicalment en contra, però que no li impediien utilitzar, tan àmpliament com fos possible, les lleis que ja existien i fer alguns gestos significatius que defensaven la seva dignitat, per exemple la seva negativa a comprar i vendre esclaus en una parròquia. Així mateix, l'atemptat sofert a la ciutat d'Holguín, que quasi li costa la vida, reflecteix les dificultats que Claret va haver d'afrontar a l'illa, no només el problema de l'esclavitud sinó també els impediments als matrimonis interracials i l'oposició d'una part del clergat que no va acceptar les reformes de l'arquebisbe; ahora la pel·lícula mostra l'actitud ferma i valenta de Claret, que estava disposat a donar la seva vida per la missió.

Quin Claret ens vol presentar?

A la pel·lícula podem trobar un Claret totalment històric i contextualitzat en el seu moment. Res del que es presenta és fals. Tot respon a una realitat històrica encara que de vegades es recorre a escenes o personatges que, tot i que no apareguin com a tals en la vida de Claret, ajuden a entendre les seves experiències més profundes.

El director també ha volgut presentar una versió actualitzada de Claret, que permetés dialogar amb el món contemporani. No s'ha volgut fer un treball arqueològic o purament apologètic, ni simplement fomentar la devoció a Claret, sinó presentar un apòstol que intenta conformar-se amb Crist en el seu temps i circumstàncies. Ha evitat presentar un Claret purament devocional, destacant el seu amor per Déu i el seu compromís de millorar el món segons l'Evangeli en tots els llocs on era.

La pel·lícula crec que aconsegueix presentar un Claret profundament espiritual i apassionat per la missió. La dimensió espiritual es reflecteix en tot el seu comportament, però sobretot en algunes escenes com les de la seva relació amb Maria, escoltant la Paraula de Déu, els seus moments de pregària amb el Senyor, especialment en els

moments més durs. La passió per la missió és clarament el fil conductor de tota la pel·lícula des de la seva conversió a Barcelona.

Aspectes que més em satisfan de la pel·lícula

Trobo coherent i atractiu el guió. D'altra banda, la presència d'Azorín (pseudònim de José Augusto Trinidad Martínez Ruiz, de l'anomenada "generació del 98"), com a fil conductor de tota la pel·lícula, crec que és un gran encert, perquè ajuda a confrontar-se amb un dels escriptors que van estar influenciats per la famosa «llegenda negra» construïda contra Claret amb difamacions, calúmnies i adulteració de les seves obres. Azorín va reconèixer que havia comès un error i se'n va retractar, escrivint alguns articles per rehabilitar el personatge, cosa que històricament és certa. També és històric que rebés un anònim d'un claretià i la visita del P. Postius demanant-li que escrivís una biografia de Claret. No va acceptar de fer-la, però sí va escriure els últims articles a favor de Claret, publicats a l'Argentina.

La música del jove compositor Oscar Leanizbarrutia és genial i ajuda a involucrar el públic en el ritme emocional de la pel·lícula. La crítica en fa un gran elogi.

També considero molt bona l'actuació d'Antonio Reyes com Claret, Alba Recondo com Isabel II, i Carlos Cañas com Azorín, entre d'altres.

Finalment, crec que la pel·lícula ha aconseguit presentar Claret com una figura veritablement històrica i, ahora, capaç de dialogar amb la sensibilitat actual i estimular-nos a conèixer Jesús i a esforçar-nos per evangelitzar el món en què vivim.

El testimoni del director, Pablo Moreno

Vull acabar amb el testimoni del mateix director, Pablo Moreno. En una entrevista a l'anuari *La misión claretiana del 2020* (pp. 153-155) afirma el següent: «Vaig dedicar part de l'hivern i l'estiu de 2019 a submergir-me i buscar la bibliografia, escrits i referències, sobre el pare Antoni Maria Claret i Clarà. Un gran oceà que em va semblar molt agitat a primera vista. Només amb un "googleig" ràpid els resultats i la informació obtinguda van ser disperss. I em preguntava constantment com podia ser això, o és que ens enfrontàvem a un arquebisbe amb una dimensionalitat i contradiccions més severes que el Hamlet de William Shakespeare i no encaixava en el discurs». I continua dient: «He d'admetre que la curiositat em va esperonar i vaig devorar tot el material bibliogràfic molt ràpidament, no sé quan va passar, ni com, però una tarda al meu despatx vaig trobar monsenyor Claret assegut davant de la meua taula, m'havia vingut a trobar ell a mi. Tot va començar a tenir sentit, tots els dubtes es van aclarir i em vaig sentir com aquell Azorín dels anys 30 del segle passat, seduït per un personatge únic, un revolucionari avançat al seu temps, un home intel·ligent, espiritual i humà, generós i humil. Un somniador, que somniava amb una d'aquelles missions que de vegades semblen impossibles per a una sola persona, i que, malgrat els contratemps, ensopegades i fuetades que la vida dona, els supera i continua el camí amb renovada força». I conclou: «Hem intentat en la seva pel·lícula mostrar algunes visions d'aquest home llunyà, que ara sentim tan a prop, tan de carn i ossos... ».